

פניני הפרשה

שמיני

עלון מס'

1131

שנה כ"ג התשפ"ב

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

תנאי להשראת שכינה

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'
בפסוק הקודם נאמר "ויקחו את אשר צוה משה אל פני אוהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'", הם כבר הביאו את כל הקרבנות ועשו את כל המעשים, והיו בטוחים שמיד ה' יתגלה אליהם כמו שהבטיח להם משה. מה היה חסר כדי שתשרה שכינה בעם ישראל?
מבאר האור החיים הקדוש שהיה צורך באחדות, שיעשו כולם אנודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם, שבלב לא יהיו רצונות בשביל מטרות אישיות, וכל כוונתם תהיה לשם שמים בלי שום פניה.
וזה יסוד גם לבניית ביתו של האדם והשראת שכינה בתוך הבית, כמו שאמרו רבותינו ז"ל "איש ואשה שזכו – שכינה שורה ביניהם". כאשר יש אהבה ואהיה שלום ורעות – השכינה נמצאת בתוך הבית. וכן מצינו אצל האבות והאמהות הקדושים שמכח זה זכו להשראת שכינה באוהליהם. וכן בדורות שלנו אפשר לזכות ל"איש ואשה זכו" על ידי שבני הזוג בונים את ביתם בשלום ובאהבה בלי שום פניה אחרת.

*

מסופר על הגאון רבי שלמה זלמן אויירבך זצ"ל שבאחד הערבים ליווה אותו אחד מתלמידיו לביתו, לפני כניסתו לביתו ביקש הרב לעצור רגע על מנת לסדר עצמו, ליישר העניבה וכו' ושאל את תלמידו אם אכן הוא נראה מסודר. תלמידו חשב שיש אורחים בבית ועל כן ביקש להפרד מן הרב. ענה לו רבי שלמה זלמן אויירבך שאיש אינו ממתין לו והסביר את פשר הטבת בגדיו "הלא אמרו שאיש ואישה שזכו שכינה ביניהן ומתכוונן אני להיכנס אל השכינה ולכן הכנתי עצמי לקראתה..."

עצה טובה	יחיד ומיוחד
עשה מה שאתה אוהב, ואהוב את מה שאתה עושה. ("טיפה טיפ")	חכם אחד – שני קברים רבנו יוסף חיים זצ"ל אמנם נקבר פיזית בכגדאד אבל יש לו קבר גם בהר הזיתים. בליל פטירתו נשמעה דפיקה על דלת ביתו של תלמידו רבי בן-ציון מרדכי הזן זצ"ל שהיה דר בירושלים. בפתח עמד אחד מחופרי הקברים של החברא קדישא לעדת הבבלים, וביקש מרבי בן-ציון שישלם לו סך 400 פרוטות עבור קבורת הצדיק רבי יוסף חיים מבגדאד. השמועה על הפטירה עדיין לא הגיעה לירושלים, ועל כן התבלבל רבי בן-ציון לשמע הידיעה המעציבה. לשאלת רבי בן-ציון מי שלח אותו אליו, נענה כי בני משפחתו של הבן איש חי אמרו לו בסיום הלוויה שיגש לתלמידו רבי בן-ציון הזן, והוא ישלם את הסכום המלא. רק לאחר שחופר הקברים לקח את רבי בן ציון להר הזיתים, והצביע על מקום הקבורה המדויק, מסר בידו רבי בן-ציון את מלוא הסכום. אחר שנודע דבר פטירתו של הבן איש חי, בירר רבי בן-ציון אודות אותו קברן, והנה נודע לו כי אותו קברן נפטר בדיוק לאחר שבא אליו. בכל שנה ושנה היה עולה רבי בן-ציון לציון זה בהר הזיתים בליווי עשרה אנשים ואומר שם קדיש.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"אדם כשנכנס לבית הכנסת, צריך ליכנס באימה ויראה, כמ"ש הכתוב 'ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך', וכתוב 'בבית אלקים נהלך ברגש'. ולא יהיה נכנס בקומה זקופה בדרך משחק והיתול כאדם הנכנס לבית קפה או לבית משתה ולבית מריעות, אלא באימה ויראה. וכשעומד להתפלל, יעמוד כאדם הנצרך איזה דבר ומבקש ממי שבידו יכולת לעשותו ונכנע אליו ולא בדרך גאווה".

("מגיד חדשות" ח"ט עמ' רס"ז)

ושור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה' – נראה לענ"ד בס"ד דגם קרבנות אלו באו לכפר על מעשה העגל שנאמר בו "וישתחו לו ויזבחו לו" (שמות ל"ב ח'), ועיין שם שביארתי שהכוונה לשלמים כמו שנאמר מקודם "ויעלו עולות ויגישו שלמים" (שם פסוק ו'), ועל כן נצטוו כאן להביא שלמים לזבוח לפני ה' – זביחה כנגד זביחה. אבל אצל אהרן שלא השתתף בהקרבת הקרבנות לעגל לא נאמר לשון זביחה רק "והקרב לפני ה'". (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

ענוה תנאי לגאולה

הרעות. מי שמדמיין כי נעלה ונכבד הוא ומחשיב את עצמו בשקר, הרי הוא ממנהר לכעוס על שלא מילאו את חפצו, שונא את מי שאינו מכבדו כראוי לו לפי דמיונותיו, מתאוה לכל דבר שמגיע לו לדעתו, ונעשה עצוב ואפילו מדוכא כשאינו משיג את כל רצונותיו.

ובכלל, הסיבה המרכזית לכך שאדם מסוגל לעבור על רצון-ה', נובעת מכך שהוא מחשיב את עצמו למציאות. אילו היה בטל בתכלית לקב"ה - לא היה עולה על דעתו לעשות דבר שאינו עולה בקנה אחד עם רצון ה'. אך כיון שיש בו גאווה והרגשת יישות-עצמית, על כן נוצר אצלו מצב של "אני רוצה" מול "הקב"ה רוצה", ואז אי-אפשר לדעת רצונו של מי יגבר. הגאווה גם מונעת את התשובה. ביסוד התשובה עומדת ההכרה בחטא. האדם הגאה אינו יכול להרשות לעצמו להודות ששגה.

תיקון הגאווה חשוב בכל זמן ועת, אך לפני גאולה כגאולת ישראל ממצרים, היה הכרח ממש בתיקון הגאווה ובקנין הענוה כתנאי לגאולה. שכן עניינה של הגאולה הוא גילוי מלכות ה' יתברך בעולם, ואילו הגאווה מטבעה דוחקת את השראת השכינה בעולם (ראה סוטה ה' ע"א). וכן מצינו לגבי גאולת עולם העתידה לבוא, שהענוה הינה תנאי לגאולה, וכפי שאמרו רבותינו (סנהדרין צ"ח ע"א): "אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל".

זו היא, איפוא, אחת הסיבות לכך שישראל נדרשו טרם גאולתם ממצרים לאכול מצה דוקא, המסמלת את מדת האמת, כדי שעל ידי ההתבוננות במהותה האמיתית יכשירו ישראל את עצמם מבחינה רוחנית לגאולת מצרים. ולאחר שקיימו ישראל מצוה זו לאכול מצה, ונתכוונו לעקור את יצר הגאווה מלבם, הוטבע על ידי פעולתם זו בטבע הבריאה שבכל חודש ניסן של כל שנה ושנה יורד אותו שפע מזרז גאולה, על ידי מתן האפשרות ביד כל אדם לבער מקרבו בנקל את יצר הגאווה, שהוא שורש כל הקלקולים.

משום כך חודש זה הוא הזמן המסוגל ביותר לגאולה, כמאמר חז"ל (ראש השנה י"א ע"א): "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל".

רב אחד ישב עם תלמידיו ודן אתם על הסתירה כביכול בין הפסוק: "מוצא אני מר ממות את האשה" (קהלת ז, כו) לפסוק "מצא אשה מצא טוב" (משלי יח, כב). וביאר בהלצה שאם האשה כמו "מצה", שמתנהגת בענוה ואינה מתנשאת על בעלה, אזי "מצא טוב" (מצה אשה - מצא טוב...). אך אם היא בגדר "מוצא" בגימטריא "חמץ" (עם הכולל), שמתנשאת ומתגאה כחמץ, אם כן היא "מר ממות".

נענה אחד התלמידים בחיך: "אם האשה משולה למצה, יברכני הרב שאזכה למצה עשירה...".

*

הגאון רבי עזריה פיג'ו זצ"ל (מגאוני איטליה) בספרו "בינה לעתים" (סוף דרוש כ"ז) מחדש שטעם שיעבוד ישראל במצרים היה לרוב גבהות לבם של ישראל בימים ההם. הוא לומד זאת ממה שנאמר עליהם "וירבו ויעצמו במאוד מאוד" (שמות א, ז). וכנגד זה באה להם מדה כנגד מדה צרת השיעבוד והעבדות להשפיל גאוותם.

לפי דבריו, מבאר הגאון רבי זמיר כהן שליט"א בהגדת "אבני נזר" (עמ' כ"ב) את הטעם שנצטוו בני ישראל ביציאת מצרים לאכול מצה דוקא. שכן אם ניתן את הדעת על ההבדלים בין חמץ ומצה, נראה כי למעשה, גם המצה וגם החמץ עשויים מאותם חומרים - קמח ומים, ואפילו כמות הקמח והמים יכולה להיות שווה בשניהם. דבר אחד עושה את ההבדל הקוטבי ביניהם - העיסה של החמץ תופחת ומתנשאת על ידי בועות אויר ריקות שמנפחות אותה ונותנות לה מראה מעבר למה שהיא באמת, ואילו העיסה של המצה נשארת בגודלה המקורי.

גם בשמם, ה"חמץ" וה"מצה" שוים באותיותיהן, מלבד הרגל הבודדת של האות ה' שתופחת כלפי מעלה ונדבכת בגג, ובכך הופכת לאות ח' (המסמלת חטא). מאותה שעה, לרוב גאוותה אינה מסוגלת להישאר בסוף המלה, ומשנה את מקומה לתחילת המלה, וכך הופכת מ"מצה" ל"חמץ".

וכשם שמעט חמץ מחמיץ את כל העיסה, כך הגאווה מקלקלת גם את שאר המדות, והיא שורש כל המדות

זיספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

שלוש מעטפות

השופט ציין בפסק דינו כי מאחר שמבחינה משפטית הוא הפר חוזה, עליו לשאת בהוצאות, וקנס את הזמר בכל סכום התביעה, קרי בארבעים אלף דולר!

הזמר לא התרגש גם הפעם ושילם את סכום הקנס במלואו.

הוא שילם זאת בגאווה על שעמד בנסיון, ושלוחה ושמחה עצומה מלאו את לבו.

שנה חלפה, ובוקר אחד צלצל הטלפון בביתו של הזמר, ביקשו להזמינו לשמחת פדיון הבן.

השאלה הראשונה ששאל לאחר שלמד את הלקח היתה: "האם תהיה מחיצה?". כשנענה בחיוב, נתן את הסכמתו.

ביום האירוע הגיע הזמר, ולפתע ניגש אליו הסבא ושאל: "האם אתה מזהה אותי?... אני הזמנתי אותך לפני כשנה לשיר בחתונת בני, ואתה סירבת לשיר בחתונה, בגלל שלא הסכמתי לשים מחיצה, עמדת בתוקף על העיקרון שלך..."

"דע לך: תקופה לאחר החתונה הרהרנו רבות אני ואשתי בענין. העמידה התקיפה שבה מימשת את הערכים שלך הביאה אותנו להרבה מחשבות על מהות האדם, תכליתו, והערכים שעליהם הוא גדל. השמחה והשלווה שהיו נסוכים על פניך כששילמת את הקנס, הביאו אותנו לתפנית בחיים, והתחלנו להתחזק יותר בקיום המצוות.

"לאחרונה אף עזבנו את מקום המגורים בו גרנו ועברנו להתגורר בשכונה חרדית, כשאנו שואבים כוחות מהמעשה שעשית. הרבה נסיונות עברו עלינו והצלחנו לעמוד בהם, ועתה נולד לי נכד ראשון ורציתי שאדם כמוך ישיר בשמחה שלנו".

להפתעת הזמר הוא שלף מכיסו שלוש מעטפות ומסרם לזמר.

במעטפה הראשונה היו ארבעים אלף דולר, סכום הקנס שהשית עליו בית המשפט. במעטפה השנייה היו חמשת אלפים דולר, הסכום שהיה אמור להרויח בחתונת הבן, ובמעטפה השלישית היו ארבעת אלפים דולר, עבור האירוע הנוכחי.

אכן, מעמידה על עקרונות לא מפסידים לעולם!

באחד הבקרים צלצל הטלפון של זמר ידוע. על הקו היה אדם שרצה להזמינו להופיע ולשיר בחתונת בנו.

בדק הזמר ביומנו ואישר את ההזמנה תוך שהוא נוקב בסכום התשלום אותו הוא גובה.

ביום החתונה, הגיע הזמר לאולם שבו נערכה החתונה, ועיניו חשכו. במקום לא היתה מחיצת הפרדה. הוא פנה לחברי התזמורת והודיע נחושות "אם אין מחיצה – אין הופעה!".

הורי החתן הגיעו, ומששמעו את הודעת הזמר, הצהירו כי בשום פנים ואופן לא תהיה מחיצה! "עליך היה לברר לפני כן אם תהיה מחיצה אם לא, ומשלא ביררת וסגרת עסקה, עליך לעמוד בדיבורך ולשיר" הם טענו.

כשראה הזמר כמה חזקה היא ההתנגדות לבקשתו, אמר להפתעת כולם: "אם תעשו מחיצה אני מוכן להופיע חנם!".

אך ההתנגדות לא רק שלא ירדה אלא אף צברה תאוצה, ודוד החתן שהינו עו"ד מפורסם ומצלחה במקצועו איים בקול: "אם תסרב להופיע - תשלם על זה ביוקר!".

הזמר לא התרגש וחזר על בקשתו כשהוא מתחנן להביא מחיצה: "תתחשבו בעקרונות ובערכים שעליהם אני חי", אך דבריו נפלו על אוזניים ערלות. כשראה שהמצב אינו עומד להשתנות, קם בצער ועזב את האולם כשהוא אומר "על ערכים לא מתפשרים!".

מעשהו של הזמר היה לנושא השיחה בפי כל המוזמנים. חלקם טענו שהתנהגותו גבלה בפשע וחלקם הצדיעו לעמידה שלו על עקרונות. כך או כך נאלצו להביא זמר אחר.

כעבור שבועיים קיבל מיודענו הזמר הזמנה לבית משפט על תביעה בסך ארבעים אלף דולר!

בשורת הנימוק לתביעה נכתב כי גרם עוגמת נפש וקלקל לתובעים את יום שמחתם, בגין סירובו לשיר עקב אי העמדת מחיצה במרכז האולם.

מיודענו לא שכר עו"ד שייצג אותו, ואף לא ניסה לטעון שום טענה כדי לדחות את התביעה, הוא הודה בכל המעשים המיוחסים אליו בכתב התביעה, וציין "אלו הערכים שלי! וערכים לא מוכרים בכסף!".

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(פתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שנתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: מתוקף עבודתי כסוכן מכירות בחברה המספקת סחורה למסעדות, לפעמים אני צריך להיכנס למסעדה שאינה כשרה. האם במקרה כזה כדאי שאוריד את הכפה, שלא יחשבו שהמקום כשר כי יש בו דתיים?

תשובה: אל תוריד, ותמיד תהיה שם בעמידה ולא תשב, כדי שלא יחשבו שאתה אוכל שם.

שאלה: בפסקי תוספות על מסכת פסחים (אות רח"צ) כתב וז"ל: אין דרך לתלות אוכלין בסל. עכ"ל. וקשה לי הרי בגמרא פסחים (דף קי"א ע"ב) איתא רק על פת שאין לתלות? והאם למעשה יש לחוש לתליית כל האוכלין?

תשובה: דברי פסקי תוספות לאו דוקא והכוונה פת, שהרי מקור דבריהם מהתוספות (פסחים דף קי"א ע"ב בד"ה תליא), ושם מבואר שמדובר על פת כיעו"ש. ועוד שהרי מפורש בגמרא שם ולא אמרן אלא ריפתא אבל בישראל וכוורי לית לן בה. וכן מבואר בספר שמירת הגוף והנפש (סימן ל"א בהערה ב') שהכלל בדברים סגוליים אין לך בו אלא חידושו. ושם לא הביא דברי פסקי תוספות כלל, ופשיטא ליה דדוקא פת כיעו"ש.

שאלה: עד מתי גשמים שיורדים אינם סימן קללה?

תשובה: עד סוף ניסן (לפי גירסא אחת במשנה פרק קמא דתענית).

שאלה: אדם פרטי שיש לו כמות גדולה של חמץ (כגון 3 ארגזי בירה וכיו"ב), האם יוכל למכור לגוי? תשובה: הדרך הטובה ביותר לסגור אותם במחסן, ולמסור מפתח המחסן ביד הרב (במעטפה), ויתן לו שכר טרחו, שאם ירצה הגוי לשלם מחיר כל הבירה, יקח המפתח מידי הרב ויטול את כל החמץ לביתו. אם אי אפשר לעשות כן, יעביר אותם לחנות מכולת שימכור אותם עם החמץ שלו, ומותרים לאחר הפסח. אבל לא לשרוף את החמץ בהנם לפני זמן איסורו.

שאלה: אדם הנשוי לגויה בנישואים אזרחיים (רח"ל), האם יכול למכור לאשתו את החמץ, או שגם ב"נישואים" כאלה נאמר "מה שקנתה אשה – קנה בעלה"?

תשובה: מסתבר דלא קנה בעלה. ומכל מקום מכוער הדבר למכור חמץ לאשתו שגרה עמו בבית, והוא כמו שלוקח מידו אחת ונותן לידו השניה.

שאלה: במכירת חמץ הנעשית על ידי הרבנות, מוזכר שמוכרים גם את החמץ הדבוק בכלים. ולכאורה יש בזה חוכא ואיטולוא, שהרי מי רוצה לקנות לבלוף? ולעצם הדין, האם לא מספיק ביטול החמץ בשביל החמץ שבלוע בכלים?

תשובה: מן הדין אין צריך כלל למכור החמץ הבלוע (עיין בש"ע ריש סימן תנ"א), רק מוסיפים נופך וחומרות בעלמא.

שאלה: האם ניתן לשמור ולמכור עם החמץ של פסח חבילה גדולה של שמרים יבשים? תשובה: ניתן לשמור ולמכור עם החמץ.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל